ROK XIII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 2

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 STYCZNIA 1938 ROKU

PRZEMYSŁ NAWOZÓW AZOTOWYCH

Sytuacja polskiego przemysłu nawozów azotowych omówiona została w sposób bardzo interesujący w wydawnictwie Zjednoczonych Fabryk Związków Azotowych w Mościcach i w Chorzowie. Broszura ta ocenia położenie polskiej wytwórczości nawozów azotowych w świetle liczb roku gospodarczego 1936/37 — na tle rozwoju stosunków produkcji i konsumcji nawozów azotowych w Polsce za ostatnich lat kilkanaście.

Ogólna sprzedaż nawozów azotowych w roku gospodarczym 1936/37 (t. j. od dn. 1 lipca 1936 do dn. 30 czerwca 1937) wyniosła przeszło 23 000 ton związanego azotu, co w stosunku do konsumcji roku poprzedzającego przedstawia poważny wzrost o 37%. Liczba ta odbiega jednak w sposób dość znaczny od maksymalnej liczby zużycia za r. 1928/29, wynoszącej wówczas przeszło 56.300 ton związanego azotu. Najniższy poziom zużycia nawozów azotowych w Polsce obserwowany był w r. 1934/35 i wynosił niespełna 14.500 ton, odpowiadając zaledwie 26% najwyższej konsumcji. Już te wahania spożycia nawozów azotowych na przestrzeni jednego 10-lecia wskazują, jak skomplikowane wysiłki przedsiębrać musi wytwórczość nawozów azotowych w Polsce, aby przystosować swoją produkcję do potrzeb rynku wewnętrznego. Jest bowiem rzeczą notorycznie znaną, że spadek produkcji związków azotowych, opartej na wysiłku mózgów nie zaś rąk, podwyższa koszt własny wytwarzania w sposób niewątpliwie gwałtowniejszy, niż w innych działaniach przmysłu, np. mechanicznego lub włókienniczego. Niespodziewany zaś wzrost zapotrzebowania może spowodować, że produkcja nie zdoła podążyć natychmiast za zwiększeniem konsumcji jednego określonego gatunku nawozów.

Konsumcja nawozów azotowych w Polsce waha się w szerokich granicach w miarę posuwania się z zachodu na wschód. Tak więc 65% całkowitego zużycia nawozów azotowych w Polsce przypada na województwa zachodnie, a nasilenie nawożenia azotowego, wynosząc 3.900 gr. na 1 ha ziemi ornej w województwach zachodnich spada do 60 gr w województwach wschodnich. Nie jest też równomierne rozłożenie spożycia na wszystkie gatunki nawozów azotowych. Największe nasilenie wykazuje azotniak i saletry (sodowa i wapniowa), największą stabilizację przy najmniejszej ilości spożycia — nawozy amonowe, t. j. siarczan amonu i wapnamon.

Wszystkie te okoliczności wskazują, od jakich nie dających się przewidzieć, niejednokrotnie losowych warunków uzależniona jest praca polskiego przemysłu azotowego. A nie od rzeczy wskazać będzie, że nawet najwyższa na ziemiach zachodnich norma zużycia nawozów azotowych w Polsce odbiega bardzo znacznie od przeciętnej belgijskiej (19 kg azotu związanego na 1 ha ziemi ornej) lub niemieckiej (17 kg na 1 ha).

Zdawałoby się, że w obliczu malejącej od r. 1929 produkcji nawozów azotowych w Polsce — powinnaby wzrastać ich cena. Tymczasem obserwacja ruchu cen wskazuje, że spadały one nawet w sposób znaczny, przystosowując się do malejących cen produktów rolnych. Tak np., w okresie najniższego poziomu cen zboża — ceny nawozy azotowe osiągnęły poziom 52% cen nawozów azotowych z r. 1928/29.

Omawiane wydawnictwo przytacza dalej niezmiernie interesującą kalkulację przez zanalizowanie ceny 1 kg związanego azotu w przeliczeniu na żyto. Z kalkulacji tej wynika, że w r. 1925/26 1 kg związanego azotu wyrażał się równowartością ok. 11,5 kg żyta. Ten sam rachunek przeprowadzony w odniesieniu do cen za rok 1936/37 wskazuje, że w ostatnim roku gospodarczym 1 kg związanego azotu wyrażał się wartością 7,64 kg żyta, a więc i tutaj wykazuje znaczne obniżenie cen nawozów azotowych.

Interesująca broszura zakończona jest krótką kalkulacją stosowania nawozów azotowych, z której wynika, w jakim stopniu wzrost nawożenia wpływa na wzrost plonu, i ile pieniądz włożony w nawożenie ziemi daje efektywnego przychodu po realizacji nadwyżki plonu.

Wydawnictwo Zjedn. Fabryk Związków Azotowych zasługuje na szczególną uwagę wszystkich, interesujących się ruchem cen w Polsce, i oświetla w sposób obiektywny sprawy, poruszane aktualnie przez sfery rolnicze.

KOMITET UCZCZENIA PIŁSUDSKIEGO

Ogłoszone zostało drukiem sprawozdanie z działalności Wydziału Wykonawczego Naczelnego Komitetu Uczczenia Pamięci Marszałka J. Piłsudskiego za okres od dn. 6 czerwca 1935 do dn. 1 października 1937.

Jak widać ze sprawozdania, do dyspozycji Komitetu w okresie do dn. 31 grudnia 1936 przekazane zostały sumy, przekraczające 5,6 milionów złotych, uzyskane bądź przez komitety powiatowe z ich bezpośredniej działalności, bądź z terenów województw, objętych centralną akcją Naczelnego Komitetu.

Ponadto — zebrano po za akcją Naczelnego Komitetu sumę przekraczającą 4,5 miliona złotych, w tym 2.351.196,51 zł. na rzecz Stołecznego Komitetu Budowy Pomnika Marszałka w Warszawie; jak wiadomo w tej ostatniej sumie mieści się też milion złotych, złożonych przez przemysł polski na budowę pomnika Marszałka.

Jak wynika ze sprawozdania, Komitet podjął następujące prace dla uczczenia pamięci Józefa Piłsudskiego: wybudowanie grobowca na Rossie w Wilnie (już dokonane), usypanie Kopca na Sowińcu (na ukończeniu), odbudowa Zułowa (już wykonana), budowa Pomnika Marszałka w Warszawie, Fundacja Stypendialna.

W szeregu województw powstały też niezależne od powyższych projekty o szerokim zakresię, świadczące o dużym wysiłku i o chęci godnego uczczenia pamięci Marszałka Piłsudskiego. Tak więc realizowane są inicjatywy budowy pomników w Wilnie, w Katowicach, we Lwowie, w Lublinie i w Stanisławowie, Domu Żołnierza w Poznaniu, Świetlic Ludowych w Białymstoku, Muzeum Ziemi Pomorskiej, Gimnazjum imienia J. Piłsudskiego w Gdańsku. Niezależnie od tego, na całym terenie Rzeczypospolitej powstał i powstaje nadal szereg pomników, szkół, domów ludowych, świetlic, ochronek i t. p.

Sprawozdanie rachunkowe zaopatrzone jest protokółami Komisji Rewizyjnej, działającej pod przewodnictwem Gen. J. Krzemińskiego, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Działalność Komitetu nie jest oczywiście zakończona, a dalsze wpłaty i ofiary na cele Komitetu kierować należy wprost do Naczelnego Komitetu w Warszawie.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Sp. Akc. „Strem" uruchomiła po 4-ch latach postoju fabrykę w Łodzi. Fabryka ta wyrabia klej skórny chromowy (bezkwasowy) z odpadków skór chromowych.

Sp. Akc. Zakładów Chemicznych w Częstochowie donosi nam, że przystąpiła do montażu aparatury przeznaczonej do produkcji nadmanganianu potasowego. Wypuszczenia produktu na rynek należy się spodziewać w pierwszych miesiącach roku bieżącego.

Sp. Akc. Herzfeld & Victorius w Grudziądzu zamierza podjąć produkcję kotłów żeliwnych, pokrytych wewnątrz emalią kwasoodporną. Konstrukcja i pojemność tych kotłów ma być ściśle dostosowana do wymagań wszystkich zainteresowanych zakładów chemicznych. Na razie projektuje się podjęcie produkcji kotłów o pojemności 400, 600 i 800 litrów.

Ponieważ Sp. Akc. Herzfeld & Victorius pragnie zorientować się dokładnie w charakterze zapotrzebowania przemysłu chemicznego na wskazaną aparaturę, więc też prosimy wszystkie fabryki chemiczne, używające kotłów żeliwnych, pokrytych emalią kwasoodporną, o łaskawe sformułowanie opinii i dezyderatów dotyczących produkcji omawianych kotłów, oraz o łaskawe nadesłanie tych uwag bądź do zainteresowanej fabryki produkcyjnej Herzfeld & Victorius w Grudziądzu, bądź też do Związku Przemysłu Chemicznego.

POMOC ZIMOWA

W ramach ogólnej akcji Pomocy Zimowej i w wyniku uchwał Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, fabryki chemiczne składają ofiary wg. norm wahających się od 1 do 3‰ od obrotu, zależnie od wyników działalności i wykazanej przez fabryki chemiczne rentowności. Dotychczas otrzymaliśmy informacje o następujących przedsiębiorstwach chemicznych, wchodzących w skład Związku, które zadeklarowały następujące ofiary:

Zakłady Solvay w Polsce	71.492,46 zł.
Zjedn. Fabr. Związków Azotowych w Mościcach i w Chorzowie	70.967,76 „
Sp. Akc. Eksploatacji Soli Potasowych	42.200,— „
Zakł. Chem. „Grodzisk"	13.005,22 „
Przemysł Mydlarski i Perf. „Fryderyk Puls"	11.073.— „
Sp. Akc. „L. Spiess i Syn"	9.000.— „
Sp. Akc. „Azot"	7.277,76 „
Wielk. Sp. Dzierż. Koncernu Dr Roman May	6.848,— „
Sp. Akc. „Strem"	6.000.— „
Sp. Akc. „Radocha"	5.500.— „
Zakłady Kauczuk. „Piastów"	5.000.— „
Sp. Akc. „Elektryczność"	4.500,— „
Fabr. Wyr. Gumowych „Brage"	4.000,— „
Sp. Akc. „Motor"	3.000,— „
(w towarze na razie) 500 zł.	
Fabr. Chem. M. Leszczyński i S-ka	3.200,— „
Sp. Akc. „Polchem"	3.000,— „
Polska Sp. dla Przem. Gumowego „Sanok"	3.000,— „
Fabr. Chem. „R. Barcikowski"	2.000,— „
Sp. Akc. „Roche"	1.557,45 „
Zakł. Przem. „Bieżanów"	1.500,— „
(+ znaczne ilości węgla)	
Fabr. Bieli Cynkowej B-ci Löbbecke	1.500.— „
Warszawska Fabryka Ekstraktów Garbarskich	1.171,85 „
Sp. Akc. „Scott & Bowne"	1.000,— „
Sp. Akc. „Wargum"	1.000,— „
Sp. Akc. „Gzichów"	300,— „
Zjedn. Sprzedaży Kwasu Siarkowego	188,95 „

INFORMACJE EKSPORTOWE

Związek przystąpił do aktualizowania postulatów eksportowych do *Włoch*, wobec przewidzianego z końcem miesiąca posiedzenia Komisji do spraw polsko-włoskich obrotów handlowych. Zainteresowane przedsiębiorstwa otrzymały w tej sprawie zapytania.

Rozpoczęcie rokowań handlowych z *Estonią* przewidziane jest w końcu miesiąca. Zainteresowane przedsiębiorstwa otrzymały od Związku zapytania w tej sprawie.

Podpisany został układ kontyngentowy z *Turcją*. Zainteresowane przedsiębiorstwa poinformowane zostały o postanowieniach tego układu.

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych i reglamentacyjnych (Nr. Nr. 1 i 2 „Informatora Eksportowego").

Austria. Zmiana stawek celnych na żelazokrzem.

Chile. Ograniczenie przywozu karbidu.

Francja. Zmiana ceł na kajaki składane.

Francuskie posiadłości. Podwyższenie ceł w szeregu kolonij i posiadłości francuskich o 13%.

Haiti. Podwyższenie ceł o 10%.

Łotwa. Obniżenie ceł na preparaty i specyfiki farmaceutyczne, nie konkurujące z wytwórczością krajową.

W numerze 2 „Informatora Eksportowego" ogłoszony jest interesujący raport dotyczący rynku *kanadyjskiego* na kosmetyki i wyroby perfumeryjne.

KRONIKA

Wzorem r. 1937, Związek Przemysłu Chemicznego zwraca się do zrzeszonych fabryk prosząc o regularne nadsyłanie odpisu zawiadomień o wypadkach w fabryce, wysyłanych do Ubezpieczalni. Dane powyższe są niezbędne celem zorientowania się w najczęściej powtarzających się wypadkach i wskutek tego w możności znalezienia środków zapobiegawczych. Zestawienia te jednak są traktowane poufnie i cyfry podawane bez wymieniania fabryk.

Dn. 10 stycznia 1938 odbyło się na terenie Związku Izb Przemysłowo-Handlowych zebranie, poświęcone zbadaniu projektu przesunięć kategorii niebezpieczeństwa w ubezpieczeniu wypadkowym — dla fabryk chemicznych. Przedyskutowany został projekt rządowy, podwyższający kategorie niebezpieczeństwa w pewnych działach przemysłu chemicznego i obniżający je w innych. Zebrani stanęli na stanowisku, że wobec szerokiej działalności Komisji Bezpieczeństwa Pracy Związku Przemysłu Chemicznego w zakresie bezpieczeństwa pracy wytwórczości chemicznej i osiągnięcia konkretnych rezultatów — należy się przeciwstawić projektom podwyższenia kategorii niebezpieczeństwa. Zebrani podjęli dalej uchwałę o konieczności zmniejszania o jednostkę kategorii niebezpieczeństwa w tych fabrykach chemicznych, które prowadzą we własnym zakresie akcję bezpieczeństwa pracy, uzgodnioną z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

Produkcja żużli martenowskich w Polsce (o zawartości 25% P_2O_5) wyniosła w r. 1936 — 4.000 ton, w r. 1937 — 6.000 ton.

W dniu 17 lutego r. b. odbędzie się sprzedaż z licytacji gmachu fabrycznego w Wąbrzeźnie z niektórymi urządzeniami, przy bocznicy kolejowej, będącego własnością masy upadłości firmy „Pepege".

Inż. Józef Ćwikiel, Warszawa, Mochnackiego 17, tel. 807-15 jest posiadaczem nowej metody unieszkodliwiania ścieków miejskich i fabrycznych.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr 88 z dn. 29 grudnia 1937 ukazało się pod poz. 632 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1937 r. w sprawie koncesjonowania przemysłów wyrobu i sprzedaży czteroetylku ołowiu oraz środków napędowych, zawierających czteroetylek ołowiu.

Rozporządzenie powyższe obowiązuje od dn. 29 grudnia 1937 r.

W Dz. Ust. R. P. Nr 88 z dnia 29 grudnia 1937 r. pod poz. 635 ukazało się rozporządzenie Ministrów Opieki Społecznej oraz Przemysłu i Handlu z dnia 25 listopada 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych, Komunikacji i Skarbu o warunkach wyrobu i stosowania czteroetylku ołowiu.

Rozporządzenie weszło w życie z dn. 29 grudnia 1937 r.

W Dz. Ust. R. P. Nr 88 z dnia 29 grudnia 1937 ukazało się pod poz. 634 rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 17 listopada 1937 o ewidencji i uiszczaniu składek przy kontynuowaniu ubezpieczenia.

Rozporządzenie powyższe obowiązuje od dn. 1 stycznia 1938 r.

W Dz. Ust. Nr 1 z dn. 7 stycznia 1938 ogłoszone zostało pod poz. 3 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 1937 o zakazie wywozu niektórych pasz.

Zgodnie z przepisami Rozporządzenia, wprowadzony został zakaz wywozu wszelkich makuchów i śruty nasion oleistych, z wyjątkiem makuchów i śruty nasion egzotycznych (palmowych, sezamowych, koprowych, orzechów ziemnych i rycynusowych) w okresie od dn. 17 stycznia do 31 lipca r. b.

ECHA

* Członkiem Państwowej Naczelnej Rady Zdrowia, w charakterze znawcy spraw przemysłu chemiczno-farmaceutycznego, został mianowany od dn. 1 stycznia 1938 p. Ferdynand Więckowski, Dyrektor Sp. Akc. „Motor" i członek Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego.

* Nagrodę Nobla w dziale chemii za r. 1937 otrzymali Prof. Paul Karrer z Zurichu i Prof. Walter N. Haworth z Birminghamu.

Prof. Karrer otrzymał nagrodę Nobla za pracę nad karotinoidami (czerwone i żółte ciałka występujące w marchwi), flawinami oraz witaminami A i B 2.

Prof. Haworth — za prace nad syntezą witaminy C, którą otrzymał w r. 1933.

CENY NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW CHEMICZNYCH W/G NOTOWAŃ DOMU HANDLOWEGO B. NEUFELD, WARSZAWA. Leszno 54.

	Cena w zł. za 100 kg.
Ałun chromowy	67.50
Ałun krystaliczny i mielony	50.—
Antichlor kryst.	39.—
Antimonium crud. w kawałkach	200.—
Antimonium crud. w proszku	250.—
Asfalt Gilsonit	70.—
Azotan baru	150.—
Barwniki anilinowe — ceny i katalogi na żądanie	
Błękit Milori i Paryski	650.—
Biel cynkowa	69.—
Biel ołowiana	135.—
Biel tytanowa	150.—
Boraks kryst. i w proszku	80.—
Boran manganu	330.—
Braunsztyn	80.—
Chlorek baru	68.—
Chlorek cynku w proszku 98/100%	120.—
Chlorek wapna	40.—
Dwuchromian potasu	145 —
Dwuchromian sodu	125.—
Dwusiarczyn sodu bezwodny 60/62%	65.—
Fenol	310.—
Fosforan sodu trójzasadowy	80.—
Fosfór czerwony	650.—
Glejta angielska w proszku	135.—
Glin metaliczny w proszku	550.—
Grafit angielski w łuskach i w proszku	130.—
Hydrosulfit	280.—
Kalafonia	75.—
Kamfora w taflach	715.—
Kaolina w kaw. i w proszku	14 —
Klej kostny	150.—
„ skórny	220.—
Kreda chem. czysta	52.—
Kwas borny	180.—
Kwas szczawiowy	165.—
Litopon 30%	76.—
Minia ołowiana	115.—
Minia żelazowa min. 80%	80.—
Nadboran sodowy	360.—
Nadmanganian potasu	300.—
Nitrobenzol	450.—
Octan kobaltu	1200.—
Octan ołowiu	165.—
Oleina	200.—
Olej rycynowy med.	225.—
Pumeks w kawałkach	60.—
Pumeks w proszku	40.—
Sadza ameryk. Carbon-Black marki „Witco"— ceny konkurencyjne.	
Salmiak mielony	115.—
Salmiak w kaw. subl.	200.—
Siarczan kobaltu	750.—
Siarczan magnezu (sól gorzka)	21.—
Siarczan miedzi	72.—
Siarczan żelazowy	15.—
Siarka mielona i w laskach	35.—
Talcum 3 0	19.—
Talcum 4 0	26.—
Talcum 5 0	29.—
Tanina 92%	750.—
Tlenek kobaltu 76%	2.200.—
Węglan magnezu w cegiełkach	230.—
Węglan magnezu w proszku	125.—
Węgiel aktywowany odbarwiający do olejów	150.—
Ziemia okrzemkowa	35.—
Żelazocjanek potasowy	320.—
Żelazocjanek sodowy	250.—

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i należy rozumieć je za 100 kg. loco skład Warszawa wraz z opakowaniem.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11.